

№ 85.

Kalendarzyk tygodniowy.

Poniedz. Św. Waleryana.
Wtorek Św. Anasztazego.
Środa Św. Lamperta.
Czwart. Św. Aniceta B.
Piąt. Św. Bogumiła.
Sob. Św. Włodzim.
Niedz. Op. Św. Józefa.

Wschód: g. 5 m. 10.
Zachód: g. 6 m. 52.
Dł. dnia: g. 13 m. 42.

CENA PRENUMERATY:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 8 k. —
Półrocz. " 4 " —
Kwartal. " 2 " —
Miesięcz. " — " 67
Odnośnienie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 5 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 10 kop. —
Półrocznie " 5 " —
Kwartalnie " 2 " 50
Miesięcznie " — " 85

Redakcja

w ŁODZI,
ul. Piotrkowska № III.
№ telefonu 593.

ROZWIÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany.

Poniedziałek, dnia 1 (14) kwietnia 1902 r.

Kantory: własny w Warszawie, Wspólna 32; w Pabianicach; w Zgierzu u p. Ikierta.

CENA OGŁOSZEN: „Nadesłane” na 1-szej stronie 50 kop. za wiersz. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 1/2 kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1-ej kop.). Reklamy i Nekrologie po 15 kop. za wiersz petitowy. ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca.

Rozkład pociągów.

Wychodzą z Łodzi o godz. 12.31, 6.44**, 7.12*, 12.45, 3.05*, 6.02**, 7.28.

Przychodzą do Łodzi o godz. 3.09, 5.03, 9.32, 10.23**, 3.52, 4.58, 8.22*, 10.58**.

Uwagi. Godziny wydrukowane tłustym drukiem oznaczają czas od 6 wieczorem do 6 rano.

Pociągi, oznaczone *, nie mają bezpośredniej komunikacji z Warszawą; pociągi, oznaczone **, służą dla bezpośredniej komunikacji „Łódź — Warszawa” bez przesiadania się w Koluszkach.

Małgorzata Kohn
Samuel Hirschsohn
zaręczeniu.

Odczyt.

(Dr. Seweryn Sterling. „O przyczynach chorób płucnych“).

Znany chlubnie na polu działalności w kierunku zwalczania chorób piersiowych dr. Seweryn Sterling odczyt wczorajszy poświęcił tematowi, który najwięcej go zajmuje: chorobom płucnym. Zarówno ważność tematu, jak i osoba prelegenta, który przy różnorodnych zajęciach lekarskich, sporo również czasu poświęca popularyzowaniu wiedzy n edycznej—wywołały duże zainteresowanie wczorajszym odczytem i zgromadziły znaczną ilość słuchaczy.

Oto treść odczytu:

Z pęcherzyków płucnych dostaje się powietrze przez usta lub nos, potem gardziel, krtań, tchawicę, oskrzela, oskrzeliki.

Błona śluzowa, wyściełająca tchawicę, pokryta jest krótkimi włoskami, t. zw. rzęskami, które swymi ruchami odrzucają kurz powietrza i wypychają go na powrót do gardzieli.

Do płuc przyływa krew, by się w nich pozbyć kw. węglanego, wzamian nabyć tlen. Więc czynność płuc jest ściśle związana z czynnością serca, które krwi do płuc dostarcza. I skóra ma związek z czynnością płuc, bo i przez skórę są wydalane różne materje, organizmowi niepotrzebne. Prócz tego skóra ma wpływ na powstanie tych chorób płucnych, które nazywamy chorobami z przeziębienia.

Pod wpływem oziębienia powierzchni ciała powstaje skurcz naczyń skóry; krew przez to zostaje wypchnięta z tych naczyń w głąb ciała; wtedy następuje przekrwienie błon śluzowych, wyściełających drogi oddechowe.

Przekrwiona błona śluzowa łatwo ulega zarazkom chorobotwórczym. A na błonach śluzowych dróg oddechowych stale przebywają różne mikroby; nie szkodzą one normalnej błonie śluzowej, ale wywołują zapalenie, gdy jest przekrwiona. Tym więc sposobem taki katar nosa,

katar oskrzeli, zapalenie płuc, są zarazem chorobami zakaźnymi z powodu zaziębienia i od zarazków.

Najważniejszą rolę w powstawaniu usposobienia do chorób płucnych przypisać jednak należy nie tym wpływom wypadkowym, które zazwyczaj winimy, ponieważ bezpośrednio poprzedzają chorobę, lecz tym czynnikiem życia, które działają stale i przez czas długi. Wymienił i szerzej omówił tu prelegent: nieumiejętne oddychanie, tj. niedostateczne przewietrzanie płuc; wpływ hamujący to oddychanie zarówno gorsetu, jak i warunków pracy zawodowej; zły stan krwi lub osłabienie działalności serca.

Z kolei przeszedł prelegent do rozpatrzenia znaczenia kurzu ulicznego i mieszkaniowego, na który się składają: wyschnięte i roztarte cząsteczki błota, starty kamień, piasek, węgiel, tynk domów, cegła, cząsteczki roślin, rozkruszone strzępki odzieży, starta skóra obuwia, sierść koni, wyschnięta i skruszona płwocina itd. Ten kurz by nas zadusił, zatkałby pęcherzyki płucne, gdyby większej części nie usuwały z powrotem rzęski nabłonka, kaszel, gdyby nie był odrzucany ze śluzem nosa, gardła, oskrzeli.

Najszkodliwszą część kurzu stanowią mikroby. W zupełnie zdrowym płucu wywołują one rzadko chorobę (musi ich być wyjątkowo zjadliwie); natomiast łatwo niszczą płuco osłabione.

Samoistne zapalenie płuc wywołać mogą następujące mikroby: zarazki ropne, dwoinki zapalenia płuc i laseczniki zapalenia płuc. Zapalenie płuc powtarne, towarzyszące innej zasadniczej chorobie, wywołują następujące mikroby: lasecznik tyfusu brzuszowego, lasecznik okrężnicy, lasecznik karbunkułu (czarnej krosty), lasecznik nosacizny, lasecznik trądu (lepra), mikroby moru (dżumy), lasecznik influenzy.

Najstraszniejszą z chorób płucnych jest gruźlica; umiera od niej co roku w Królestwie 25 tysięcy osób. Laseczniki gruźlicy, osiedlwszy się w płucach, działają bardzo wolno; mijają miesiące i lata, w ciągu których, z przerwami, ten lasecznik niszczy płuca; szybszy rozpad płuca, ostrzejszy przebieg choroby, jest skutkiem przyczyn ubocznych, mianowicie: osłabienia organizmu pod wpływem innej choroby, lub niedostatku. Dobre warunki higieniczne są najlepszym lekarstwem na gruźlicę i za ich pomocą możemy wyleczyć się z tej choroby, jeżeli się zaczniemy leczyć weześnie. A obecny stan wiedzy lekarskiej pozwala na wczesne rozpoznanie tej choroby.

Zakończył swój odczyt prelegent zapewnieniem, że od wszystkich wyliczonych przyczyn chorób płucnych najlepiej broni zachowywanie ogólnych przepisów higienicznych; bo zdrowy organizm zwalczy wszystkie te szkodliwości i wyjdzie zwycięsko.

Tablice, model płuc i liczne obrazy latarni magicznej urozmaiciły i ułatwiły zrozumienie treści odczytu.

Za tak zajmujący odczyt, wypowiedziany barwnie i popularnie, z pewną swadą krasomów-

czą, słuchacze podziękowali prelegentowi bucznemi oklaskami.

Z Sekcji technicznej.

W piątek p. Z. Klamborowski mówił „O nowych doświadczeniach nad tarcie w panwिकach i nowe wzory do obliczania tego tarcia.“

Tarcie w panwिकach najlepiej można zbadać przez obserwowanie nieobciążonych dynamomaszyn, pędzonych prądem elektrycznym o różnych napięciach prądu i różnych szybkościach — mierząc szybkości i czas okresu od chwili wyłączenia pędzącego prądu do chwili zatrzymania się dynamomaszyny.

Cały szereg doświadczeń Tower'a, G. Deltmar'a i innych wykazał poniższe trzy zależności.

1. Przy stałej ciepłocie łożyska i przy stałym natężeniu strata pracy na tarcie wzrasta z półtora potęgą obrotów wału, zatem współczynnik tarcia wzrasta proporcjonalnie do pierwiastku z chyżości obwodowej w panwi (przy chyżości powyżej 0,3 metry na sekundę).

2. Przy stałej ciepłocie i stałej szybkości współczynnik tarcia jest odwrotnie proporcjonalny do właściwego ciśnienia na łożysko, a zatem praca tarcia jest niezależną od obciążenia, o ile ciśnienie właściwe nie przekroczy 30 względnie do 44 kilogramów, zależnie od smaru.

3. Przy stałym ciśnieniu i niezmiennej chyżości współczynnik tarcia jest odwrotnie proporcjonalny do ciepłoty łożyska (panwi) w granicach od 16° do 49°, a zatem praca tarcia jest odwrotnie proporcjonalną do ciepłoty łożyska (panwi). Powyższe zależności zestawione matematycznie, dają nowe wzory do obliczenia straty pracy na tarcie danego łożyska (panwi) i ciepłoty jego ujawniając następujące wnioski:

1. Strata na tarcie w panwi jest w znacznej części zależną od średnicy wału (szyjki osi) i proporcjonalną do długości panwi.

2. Chwilowo przekraczającego ciśnienia na daną panew, nie potrzeba wyliczać, jeżeli zachodzi pewność że właściwe ciśnienie jest poniżej 30, względnie 44 klgr. na kwadratowy centymetr.

3. Tarcie panwi jest niezmiennem, jeżeli bieg jest równy, bez wstrząśnień, niezależnie od zmian w obciążeniu motoru, naciągnięciu pasa i t. d.

4. Różnica w ciepłotach (temperaturach) panwi i zewnętrzna—powietrza, (wogóle zależna od smaru i budowy łożyska) — zależy tylko od szybkości obwodowej w panwi; — od długości panwi jest niezależną. Naprzykład: dla różnicy ciepłot 20° Cel. szybkość obwodowa wypada mniejszą niż 2,46 metrów na sekundę; dla różnicy mniej 30° C. szybkość wypada mniejszą od 3,73 metr. na sekundę.

5. Przykład: Dynamomaszyna o sprawności 33 kilowatów przy 550 obrotach posiada 2 łożyska średnicy 60 i 75 mm. i długości 210 i

„KONGRES”

Najlepsze papierosy

w cenie

100 sztuk 60 kop. 10 sztuk 6 kop.

I. L. SZERESZEWSKIEGO.

M. Sprzączkowski Łódź,
Piotrkowska 50.

Hurtowy i Detaliczny

SKŁAD WIN,

oraz Główny Skład Herbaty, firmy

Piotr Orłow

Poleca: Odstawie wina kuracyjne Węgierskie, Francuskie, Reńskie, Hiszpańskie, Koniaki kuracyjne, oraz likiery krajowe i zagraniczne. — Nadto poleca świeży

KAWIOR ASTRACHAŃSKI r-22

grubo ziarnisty bez soli, Sery: Szwajcarski, Roquefort, Brie, Camembert i inne. Losos szwedzki, Sigi, Sielawy, Szproty, Sardynki, tudzież inne towary kolonialne i delikatesy.

KANCELARYA

SZKOŁY MUZYCZNEJ

Nikołajewska № 61, Piotrkowska № 116 (kamienica przechodnia) przyjmuje w dalszym ciągu zapisy uczniów na wszystkie instrumenty rżnięte, dęte i śpiew, klasy dykcji i deklamacji, lekcje rozdane na przedobiednie od 9 do 2, poobiednie od 2 do 7, dla uczniów innych zakładów naukowych i wieczorne od 7 do 10. Deklamacja od g. 8 do 9.

Zostal otwarty kurs przygotowawczy za pół ceny.

Po ukończeniu (według § 12 ust. szk. muz.) wydaje patenta.

Chemiczna Pralnia, Farbiarnia i Sztuczna Cerownia

J. THOMASA

ulica Piotrkowska № 79 i Spacerowa № 30

830 r-9

pod kierunkiem pierwszorzędnego specjalisty.

Przyjmuje do prania i farbowania: garderobę męską i damską, plusze, jedwabie, aksamity, firanki białe i kolorowe, koronki, portyery itd. Czyści i farbuje bez potrzeby prucia garderoby. Dekstyzacja materiałów dla panów krawców. Zpełna gwarancja trwałości kolorów. Ceny możliwie niskie.

SANATOGEN

środek wzmacniający nerwy
DOROSŁYCH I DZIECI.

Chlubne świadectwa pierwszorzędnych lekarzy. W sprzedaży w aptekach i aptekarskich magazynach. Ilustrowane broszury wysyłają się na żądanie bezpłatnie przez H. Bauer & C-o

**BERLIN
S. O. U.**

Patenty na wynalazki

Wyrabia i sprzedaje we wszystkich krajach Międzynarodowe Biuro Patentowe i Techniczne **J. Brandt i G. W. Nawrocki** Właściciele firmy: A. Mühle i S. W. A. W. FRYDERYKOWSKA w BERLINIE. Złotecki. 48

GEBETHNER i WOLFF

w Warszawie

17 Krakowskie-Przedmieście 17.

Skład fortepianów, pianin i organów.

Wynajem.

183-50-8

3-3

ZARZĄD

Drogi Żelaznej Fabryczno-Łódzkiej

niniejszym zawiadamia wysyłających ładunki, że na st. Łódź zalegają niewykupione przez odbiorców towary, przybyłe w m. styczniu i lutym r. b. za frachtami st. Odessa tow. № 4942 orzechy anatol., Najdiz; Odessa tow. № 6144 orzechy włoskie, H. Gerintel; Odessa tow. № 6087 kwas winny, Galperin; Wapniarka № 1182 towar lokciowy, nieczytelny; Żytomierz № 431 krzesła gięte, M. Gandelman; Piotrków № 145 rzeczy domowe, Szwarz; Berlin № 71263 astbest wyrobiony, Berl Trans-Verel-Kruche; Aleksandrów № 2229 wełna wielbłądzia, Herold Kretschmer; Poniewież № 200 towar lokciowy, Todes; Homel № 2277 towar lokciowy, Król; Mińsk № 166 wyroby introligatorskie, Porszer Czernago; Libawa № 2357 papier do pisania, Werner; Granica № 2062 wyroby miedziane, Rajcher et C-o; Kielce № 4671 wata, Moszenberg; Moskwa tow. № 7747 odpadki sukienne, Nimalajew; Moskwa tow. № 5736 towar jedwabny, Br. Popow; Warszawa miasto № 50414 ramy drewniane, Wildenberg; Warszawa № 50417 próbki, Kulik-Kaplan; Warszawa miasto № 49634, 49737 przedza wełniana, Balbinder; Warszawa miasto № 49698 regulatory stare, Kaplan; Warszawa miasto № 40392 części maszyn, Kutaszek; Chelm № 1894 towar lokciowy, Rogacz; Warszawa W. posp. № 1382 książki, Lubenfeld; Warszawa posp. W. № 1415 naklejki do chleba, Krajewski; Warszawa W. № 1789 beczki próżne, W. Dobrzański; Warszawa W. № 3998 szpulki drewniane, Zilberberg; Warszawa W. № 3744 galanteria, Grauman; Warszawa W. № 4772 papier, S. Kenigsstein; Warszawa W. № 4479 kasa ogniotrwała, S. Baumgart; Warszawa W. № 4316 towar lokciowy, S. Grinberg; Warszawa W. № 4359 amoniak, Akcyjne Towarzystwo; Warszawa W. № 4028 wino, Koszelew; Warszawa W. № 4095 lampy; Bernsztejn; Jewlach № 178 orzechy ruskie, Rozenberg; Baku towar. № 441 oliwa do maszyn, Mamakonianc-Nowiński; Rostów № 57452 wyroby drewniane, W. Lizardon; Michajłow № 88 koronki, I. Potanow; Białystok № 1456 towar skórzany, Rabinowicz; Grodno № 560 wyroby bawelniane, Wajss; Klincy № 687 sukno, Sapożkow; Wiatka № 1102 próbki towarów lokciowych, Dubejnow; Charków m. № 1156, 951 towar lokciowy, Czerwiński; Białystok № 1619 wyroby wełniane, Pivowarow; Archangielsk № 192 towar wełniany, Burenkow; Białystok № 23732 odpadki sukienne, Horowski; Białystok № 713 wełna sztuczna, Bubrik; Białystok № 1430 odpadki bawelniane, Słoniński; Białystok № 1536 przedza wełniana, Rozenthal; Winnica № 3885 odpadki sukienne, M. Upiter.

Wyżej wyszczególnione towary, jeżeli nie będą przyjęte przez odbiorców w terminie 3 miesięcznym od dnia niniejszego ogłoszenia, to takowe będą sprzedane z głosnej licytacji na zasadzie § 40 i 90 Ogólnej ustawy Ros. dróg żelaznych.

Za 6 kop dostać można wszędzie

10 sztuk papierosów znanej dobroci

„RENOMA”

428-4-1

fabr.

SAATCZY I MANGUBI w Petersburgu.

UCZEŃ

potrzebny do składu aptecznego. Bliższa wiadomość w składzie P. Królikowskiego, Piotrkowska, róg Nawrot. 421-3-8

Z Rawy.

W browarze o 1/4 wiorstę od miasta, przyszedł się lokale do wynajęcia w każdym czasie wolne, 1 pokój i kuchnia na parterze za 4 rb. miesięcznie, 3 pokoje i kuchnia za 8 rubli miesięcznie w domu marmowanym, wygodne. W razie potrzeby mogą być meble dodane za opłatą. 400-3-2

Obiady

wydaje się na miasto po 50 kop.

Nawrot № 8 m. 27.

297-5-1.d

Do pracowni

Wł. Janiszewskiej

potrzebne zdolne

Staniczarki, spódniczarki i podręczne.

Ul. Przejazd № 16, I-sze piętro od frontu, naprz. placu «Cyklistów.»